

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена потребами у використанні сучасних комп'ютерних технологій у навчальному процесі, зокрема електронного підручника, який покликаний полегшити сприйняття інформації, урізноманітнити форми роботи, зацікавити технічними можливостями. Мета статті полягає в доведенні необхідності використання електронного підручника як засобу підвищення ефективності самостійної роботи.

Ключові слова: електронний підручник; комп'ютерні технології; самостійна робота; самоосвіта.

*Знання тільки тоді знання,
коли вони набуті зусиллями
своєї думки, а не пам'яті.*

Л. М. Толстой

Постановка проблеми. Сьогодні в освітньому середовищі комп'ютерні технології все більше стають потужним засобом навчання і виховання. Б. С. Гершунський уважав, що «...комп'ютери дозволяють досягти більш високого рівня наочності запропонованого матеріалу, значно розширюють можливості впровадження різноманітних вправ у процесі навчання, а безперервний зворотний зв'язок, підкріплений ретельно обміркованими стимулами навчання, живить навчальний процес, сприяє підвищенню його динамізму» [1, с. 162]. Використання комп'ютерних технологій, зокрема електронних підручників, під час самостійного опанування навчального матеріалу дозволить підвищити результативність навчання, але за умови підвищення інтересу до навчальної дисципліни, викладання якої буде обумовлено лаконічним і репродуктивним викладом матеріалу, застосуванням аудіо та відеофрагментів, залученням студентів до участі у розробці навчальних завдань тощо.

Правильно розташований навчальний матеріал електронного підручника, вдало підібрані засоби мультимедіа «спровокують» студента вчитися, самостійно пізнавати нове, розвивати творчий потенціал за допомогою аналізу й відбору необхідної інформації шляхом її експериментування та за рахунок власних пропозицій, пошукової роботи, пов'язаної з аналізом отриманої навчальної інформації.

Упровадження в навчальний процес електронного підручника суттєво впливає на організацію самостійної роботи студентів. Самостійна робота засобами електронного підручника стає ефективною за рахунок вільного виконання завдань, гіперпересувань, а також за рахунок вибору зручного часу для виконання навчальних завдань. Таким чином, одним з інструментів

розвитку мислення, зокрема інтуїтивного, творчого, образного, що веде до формування творчої діяльності, є самостійна робота.

Самостійна робота – це вид навчальної діяльності, організація якої є одним з ключових питань в сучасному освітньому процесі, що веде до безперервної освіти й стає необхідним ресурсом особистості для успішної реалізації своїх життєвих планів й професійних можливостей.

Особливе місце відводимо самостійній роботі як виду пізнавальної діяльності, що разом з аудиторною становить одну з форм навчального процесу та є суттєвою його частиною. Самостійна робота як форма індивідуального й групового навчання студентів передбачає засвоєння знань і набуття необхідних умінь та навичок. Вона спрямована на розвиток творчих здібностей особистостей у процесі їхньої професійної самоорганізації.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблемою організації самостійної роботи студентів займаються О. Горошкіна, С. Караман, М. Пентиліук, Н. Ушакова та ін. Учені розглядають різні аспекти організації самостійної роботи, розкривають її зміст, види й форми, дидактичні й лінгводидактичні принципи, визначають роль у професійному становленні індивідів. Н. Ушакова наголошує, що «актуальними для вирішення проблеми організації самостійної діяльності студентів є поняття сомоконтролю, самокорекції, сомоосвіти, самонавчання, самостійної роботи» [7, с. 123].

Мета статті – довести необхідність використання електронного підручника як засобу підвищення ефективності самостійної роботи.

Виклад основного матеріалу. Організація самостійної роботи як виду пізнавальної діяльності засоба-

ми електронного підручника (далі ЕП) сприятиме вдосконаленню мовних, мовленнєвих умінь і навичок студентів, виробленню навичок самостійного аналізу виконаної роботи, розкриттю творчих здібностей під час виконання практичних завдань, сприятиме систематичності й цілісності навчального процесу тощо. Поділяємо думку І. Підласого, що «справжню сутність людської освіти складають глибоко й самостійно осмислені знання, що здобуваються шляхом інтенсивної напруги власної розумової діяльності» [5, с. 446]. Таким чином, знання, які студент отримує під час самостійного опрацювання навчального матеріалу, закріплюються в його свідомості й пам'яті міцніше, ніж знання, які йому передає викладач шляхом усного викладу матеріалу. Студента треба навчити або підштовхнути до самостійності в процесі вивчення дисципліни, що дозволить йому в майбутній професійній діяльності приймати самостійно рішення, обирати зручний для себе темп роботи, мати власну думку під час обговорення будь-якої нагальної виробничої ситуації.

Самостійна робота з навчальним матеріалом ЕП за допомогою інтернету дасть змогу студентам індивіду-

алізувати своє навчання, зробити його незалежним від зовнішніх чинників, як-от:

а) відсутність або брак навчальної літератури, словників;

б) можливість отримувати об'єктивну оцінку своїх знань, уникаючи викладацького суб'єктивізму.

Детальніше розглянемо можливості ЕП в процесі самостійної підготовки студентів.

Зміст ЕП – це повний структурований набір навчального матеріалу, що відповідає навчальній програмі дисципліни, зокрема українській мові (за професійним спрямуванням), й допомагає студентам заощаджувати час на пошук сторінок і швидко знаходити потрібну інформацію (рис. 1). Отже, технічні можливості ЕП дозволяють студентам швидко здійснювати навігацію та інформаційний пошук.

Або:

Важливим складником ЕП є словники. Обсяг і кількість словників в ЕП можна збільшувати, вони дозволяють зберігати й редагувати великий обсяг інформації шляхом використання гіперпосилань і технічних можливостей ЕП (рис. 2).

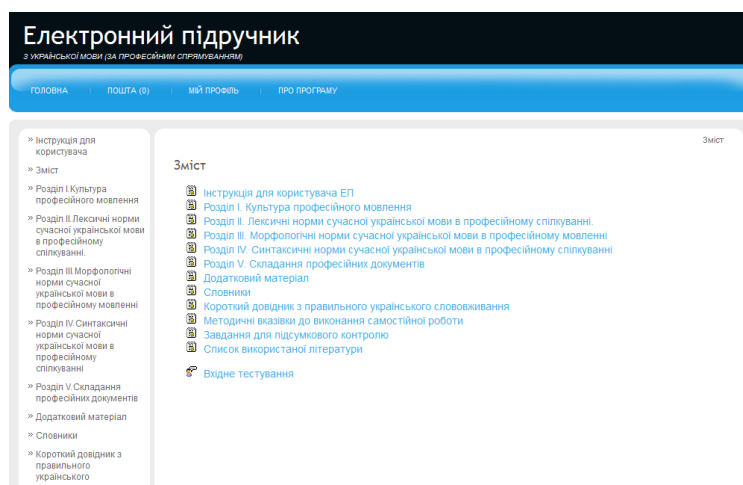

Рис. 1. Гіпертекстова сторінка зі змістом електронного підручника

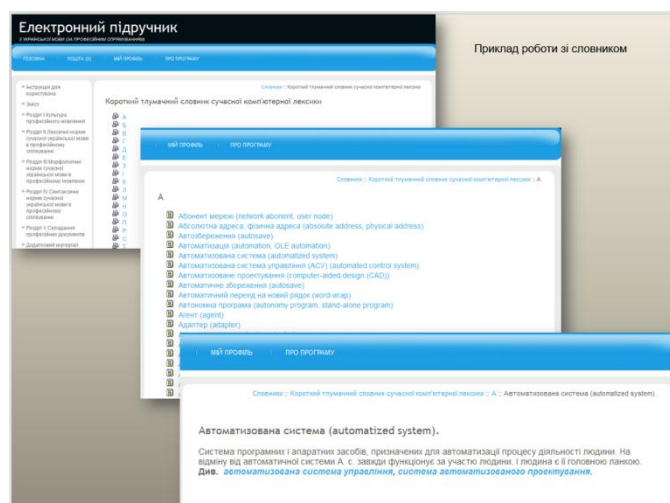

Рис. 2. Приклад розташування словника в ЕП

Можливість самоконтролю під час виконання завдань засобами ЕП підвищує рівень самостійності студентів і з'являється необхідність у постійному самооцінюванні (рис. 3).

Розділ VIII Морфологічні норми сучасної української мови в професійному мовленні :: Тема 8 :: Практичне завдання 1

Практичне завдання 1

Поставте іменники II відміни однини чоловічого роду в родовому відмінку. Запишіть їх у поле відповіді.

- Донбас,
- Процес,
- Красний Лиман,
- Монитор,
- Мільйон,
- Прогул,
- Прихід,

Рис. 3. Гіпертекстова сторінка завдання, розрахованого на моментальне автоматичне оцінювання

Результати виконання завдання «Практичне завдання 1 »

Ви успішно виконали завдання, відповівши правильно на 71% питань. Ви можете спробувати покращити свій результат, або перейти до вивчення наступного матеріалу.

Рис. 4. Гіпертекстова сторінка результатів виконаних завдань

Поставте іменники II відміни однини чоловічого роду в родовому відмінку. Запишіть їх у поле відповіді.

Питання	Донбас, [Донбасу]
Відповідь	[Донбасу]
Питання	Процес, [процесу]
Відповідь	[процесу]
Питання	Красний Лиман, [Красного Лиману]
Відповідь	[Красного лиману]
Питання	Монитор, [монітора]
Відповідь	[монітора]
Питання	Мільйон, [мільйона]
Відповідь	[мільйона]
Питання	Прогул, [прогулу]
Відповідь	[прогулу]
Питання	Прихід, [приходу]
Відповідь	[приходу]

Рис. 5. Гіпертекстова сторінка самоконтролю виконаного завдання

Організація самостійної роботи покликана формувати в студентів гнучкість мислення, адаптованість до зміни ситуаційних завдань, ініціативність, самостійність у прийнятті рішень, а разом з тим – уміння працювати в колективі, виявляти творчий підхід до вирішення проблем [2; с. 194]. Самостійна робота, за словами Н. Ушакової, є таким видом навчальної діяльності студента, який виконується без безпосереднього контакту з викладачем або викладач керує самостійною роботою студента через спеціально підготовлені матеріали [7; с. 123]. Студент, який не володіє навичками самостійного опрацювання дисципліни, не спроможний буде опанувати навчальну інформацію. Тому перед викладачами стоїть завдання не тільки створити необхідні умови для навчання, забезпечити високий професійний рівень викладання для отримання оптимальних знань, умінь і навичок, але й сформувати творчу, всебічно розвинену особистість,

здатну до самовдосконалення, самоорганізації та самоосвіти.

Засоби мультимедіа відіграють важливу роль у процесі самостійного опрацювання мовного й мовленнєвого матеріалу, соціокультурної інформації, що сприяє пробудженню інтересу до об'єкта вивчення, ефективного засвоєння й сприйняття інформації, що надалі допоможе в опануванні й закріпленні практичних умінь і навичок при розв'язанні будь-яких завдань. Наприклад, основний теоретичний матеріал, крім текстової інформації, містить засоби мультимедіа. Студенти, працюючи з основним теоретичним матеріалом ЕП, самі обирають, яким чином їм отримувати інформацію. Це може бути читання гіпертекстової сторінки теми, прослуховування теми за допомогою плеєра mp3, перегляд фотофрагментів і відеороликів з використанням при цьому прийомів спостереження над мовленням (рис. 4).

Мотиваційна промова (Максим Коляда)

Мотиваційна промова служить основою для всіх інших видів промови. Під мотиваційною промовою ми розуміємо емоційний виступ, завдання якого – спонукати і стимулювати людину або групу людей на досягнення поставленої мети. Завдання виступаючого – вплинути на аудиторію, змінити поведінку людей у той чи інший бік, викликати погоджуваність з будь-якою запропонованою ідеєю.

Мітингова промова зазвичай виголошується на злободенну тему й стосується суспільно значущої проблеми, яка хвилює широке коло людей. Цей короткий, емоційний виступ розрахований на безпосереднє сприймання слухачів. Завдання оратора полягає в спонуканні присутніх по-новому сприйняти уже відомі факти і реалії.

Успішність мітингової промови залежить від індивідуального стилю оратора, його вміння доречно використовувати весь арсенал вербальних і невербальних засобів спілкування та майстерності імпрозувати залежно від реакції аудиторії. Палка, закінчена, актуальна, майстерно виголошена мітингова промова, як свідчить історія, дійсний чинник впливу на свідомість слухачів.

Агітаційна промова практично повторює всі складові мітингової промови. Торкаючись актуальних суспільно-політичних проблем, активно впливаючи на свідомість, промовець спонукає слухача до певної діяльності, до негайної необхідності зайняти певну громадську позицію, змінити погляди чи сформувати нові. В агітаційній промові, як правило, роз'яснюють чи з'ясовують певні питання, пропалують певні думки, переконання, ідеї, теорії тощо, активно агітуючи за їхню реалізацію чи втілення в життя.

Ділова промова характеризується лаконічністю, критичністю, спрямуванням, полемічністю та аргументованістю викладених у ній фактів. На відміну від мітингової та агітаційної ділова промова орієнтована на логічно виважене, а не емоційно схвильоване сприйняття слухача. Частіше цей виступ не має самостійного значення, він зрозумілий і сприймається лише в контексті проблеми, що обговорюється на конкретному зібранні.

Ювілейна промова присвячується певній даті, пов'язаній із ушануванням окремої людини, групи осіб, урочистостям на честь подій з життя та діяльності організації, установи, закладу тощо.

Доречна пафосність не повинна переходити в заштамповану, одноманітність. Слушними в ювілейній промові будуть експромт та імпровізація, тактовні жарти та дотепне акцентування уваги слухачів на своєрідних рисах ювіляра, спогади про цікаві й маловідомі факти з його життя та діяльності. Форма та зміст ювілейної промови, попри невимуненість і дотепність її викладу, повинні бути морально та етично виважені промовцем, щоб не образити ні ювіляра, ні його близьких, ні слухачів.

Додатковий матеріал : Доповідь - Report
[Редагувати]

Доповідь - Report

Один із жанрів усного публічного мовлення, передача теми в одному з її аспектів. - One of the genres of oral public speech, the transfer of the topic in one of its aspects .

Ми живемо в Україні	We live in Ukraine
Україна — суверенна держава. Вона має свою територію, свій уряд, Національний Герб, Державний Прапор і Гімн. Географічне положення України дуже сприятливе для розвитку відносин як з країнами Європи, так і всього світу. Вона межує з Росією, Білорусією, Молдовою, Словаччиною, Польщею, Угорщиною і Румунією.	Ukraine is a sovereign state. It has its own territory, government, national emblem, state flag and anthem. The geographical position of Ukraine is very favorable for the development of its relations with the countries of Europe, as well as with the countries throughout the world. It borders on Russia, Belarus, Moldova, Slovakia, Poland, Hungary, Romania.

Рис. 6, 7. Багатоаспектне сприйняття навчальної інформації студентами

Сприйняття інформації за допомогою засобів мультимедіа стає набагато легшим, зрозумілішим, що дозволяє студентові шляхом асоціації переносити теоретичний матеріал на фото-, аудіо-, відеофрагменти тощо. Наголосимо, що використання ЕП під час самостійного опанування подібного теоретичного матеріалу вкрай необхідне.

Завдання, визначені перед студентами у межах самостійної роботи з ЕП, полягають у самостійності пошуків раціонального вирішення ситуаційних завдань, проблемних питань; у доборі й опрацюванні основної й додаткової літератури, її поясненні; офор-

мленні мультимедійних проектів, їх презентації; роботі зі словниками, аналізові мовних одиниць; складанні плану під час написання творів, доповідей тощо. Такі види самостійної роботи стимулюють пізнавальну інтелектуальну активність і сприяють збагаченню студентів навчальною інформацією. Таким чином, запропоновані види самостійної роботи активізують процес запам'ятовування, що сприяє усвідомленню характерних особливостей навчальної інформації, творчу діяльність під час вирішення нових завдань, їх конструювання; розвивають уміння й навич-

ки роботи з основним і додатковим текстом, технічними засобами тощо.

Висновки. Отже, необхідність у використанні електронного підручника як засобу підвищення ефективності самостійної роботи безперечна. За допомогою електронного підручника студенти розвиватимуть інтуїтивне, творче, образне мислення, комунікативні здібності, уміння самостійно приймати рішення; удосконаливатимуть інформаційну компетентність і культуру; застосування засобів мультимедіа сприяти-

ме розвитку пізнавального інтересу, умінь і навичок самостійно й творчо працювати, формуванню вмінь та навичок *ораторської майстерності*.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження вбачаємо в розвитку самостійної пізнавальної діяльності студентів засобами електронного підручника; удосконаленні змісту й структури ЕП, зокрема доповнення ЕП фотографіями, аудіо- та відеофрагментами тощо.

Список використаних джерел

1. Гершунский Б. С. Компьютеризация в сфере образования: проблемы и перспективы / Б. С. Гершунский. – М. : Педагогика, 1987. – 264 с..
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учеб. пособие / И. А. Зимняя. – М. : Издат. корпорация „Логос“, 2000. – 384 с.
3. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії / С. О. Караман. – К. : Ленвіт, 2000. – 272с.
4. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / за редакцією М. І. Пентилюк – К. : Ленвіт, 2004. – 400 с.
5. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учеб. для студентов пед. вузов : в 2 кн. / И. П. Подласый. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999.– Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 1999. – 576 с.
6. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі : навч. посіб. / за ред. О. М. Горошкіної та С. О. Карамана. – К. : „АКМЕ ГРУП“, 2015. – 250 с.
7. Ушакова Н. И. Учебник по языку обучения для иностранных студентов в русле современной образовательной парадигмы (Теория и практика создания учебника по языку обучения для иностранных студентов вузов Украины) / Н. И. Ушакова. – Харьков : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2009. – 263 с.

Ю. Н. Шепетко,
канд. пед. наук, г. Киев, Украина

ЭЛЕКТРОННЫЙ УЧЕБНИК КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ

Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена потребностями в использовании современных компьютерных технологий в учебном процессе, в частности электронного учебника, который призван облегчить восприятие информации, разнообразить формы работы, заинтересовать техническими возможностями. Цель статьи состоит в доказательстве необходимости использования электронного учебника как средства повышения эффективности самостоятельной работы.

Ключевые слова: электронный учебник; компьютерные технологии; самостоятельная работа; самообразование.

J. N. Shepetko,
PhD in Pedagogic sciences, Kyiv, Ukraine

ELECTRONIC TEXTBOOK, AS A MEANS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF INDEPENDENT WORK

The relevance of the material, outlined in the article is determined by the need to use modern computer technologies in the educational process, in particular the electronic textbook, which is designed to facilitate the perception of information, diversify the forms of work and to interest the technical capabilities. The purpose of the article is to prove the necessity of using an electronic textbook as a means of increasing the effectiveness of independent work. The independent use of the electronic textbook will contribute to the further development of cognitive activity of students.

Key words: electronic textbook; computer technologies; independent work; self-education.

Рецензенти: *Коваль Г. В.*, д-р наук з держ. упр., в.о. професора;
Костєва Т. Б., канд. пед. наук, доцент кафедри.

©Шепетко Ю. М., 2017

Дата надходження статті до редколегії 04.04.17